

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 Կ.
Հատուկ 5 կոպեկի
Բաժանորդ գրվում են թիֆլիսում միմյանի խմբագրատանը:

Խմբագրության հասցենъ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ»
Կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի սուս օրերից) ժամը 9-ից մինչև
2-ը: Ցայտարարությունները ընդունվում են ամեն լեզուներով:
Ցայտարարությունների բաժին 2 Կ., ընկալման համար կրկնապատկի:

Մայիսի 1-ին «Նոր-Դար»-ին բա-
ժանորդ են գրվում և վճարում են
7 ր. 25 Կ.: Թիֆլիսում գրվում են
խմբագրատուն, քաղաք. պոստատան
ետև՝ Տրոյիցկի փողոց, № 9-ը:
Օտար քաղաքներից գրում են
Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ».

ԲՈՎԱՆԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քրոնիկոն. — Լուրեր Մի ձիազ-
րի նշանաւոր յիշատակարան. Բժ. Ա-
րամ (չարտանակ): Քննադատութիւն-
(Գաղտնիք Ղարաբաղի և Բաղնիքի
պատմայի Մելիքի թիւններ)՝ պատ-
մայ. գրականութեան մասին: Երեւան-
(չարտանակ):

Թ ղ թ ա կ ց ու թ ի լ ւ ն ն և ր: Պե-
տերբուրգ:

Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն. — Անդրիա, Բոլշա-
րիա:

Խ ա ա շ լ ու ռ և ր:
«Նոր-Դար»-ի հեղինակներ:

Բ ա ն ա ի ռ ա կ ա ն. — Մայր (պատ-
կեր) (վերջ):

Յ ա յ տ ա ր ա ռ լ թ ի ն ն և ր:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Կերձի՞՞ մեզ գրում են Սպիտակ 25-ին
Սիմֆ. Նահանգ. դատարանի աստեղի
բաժնում քննուհեցու. Կերտ Զիմա-
րիկ անունով մի մարդու գործ, որ
մեղադրվում էր 1883 թ. յունիս ամ-
սում իւր օրինաւոր կնոջ թռնաւո-
րելու մէջ: Գործի երկու թիւները հետե-
ւեւն են: Կ. Զիմարիկը խորհրդի նա-
հանգիցն է և շատ հարուստ. Կերձի
մէջ մնալով 15 տարի, պարագայում էր
կապալաւորութեան գործերով և ունէր
մի շատ հեղ. խոսք և գեղեցիկ կին:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՅՐԸ

(Պատկեր)

(Վերջ)

Մտեցնելով նրան երեխան, ման-
կաբարձուհու իրաւունքը համաձայն
վճարելի հրամայել նրան պարկել և
կարելի չափ զգոյշ լինել: Եւ
վարենում էի թէ մի գուցէ բորբո-
քում պատահի նրան. — հակառակ դեպ-
քում մինչև անգամ պատրաստել էի
այնպիսի միջոցներ, որոնցով կարողա-
նայի ազդել հիւանդին:

Սակայն տեսնելով նրա տանջանքը,
նրա վախը երեխայի համար, նրա ան-
ուշք և անօգնականութիւնը, եւ մո-
ռացաւ, այն մոռացաւ ամեն բան... Եւ
պատրաստ էի ամենայնաւոր քայլը ա-
նելու, որպէս զի օգնեմ հանգստաց-
նեմ հիւանդ վշտակիր Տառն և լինն
տարեկան... Զարմանալի բան... հաւա-
տալ մարդկանց... հաւատալ ազնիւ
թեանը, ճշմարտութեանը... Հաւատա-
լով ամենայն բանին, ամեն մար-
դու սիրելի մինչև նուիրուելով միմյան, ո-
րին ինքն չէ ճանաչում... հաւատալ
նրան, ում մասին ոչինչ տեղեկութիւն
չունի... Այն... չէ ճնշուել և ոտնա-
կոխ եղել մարդկանց յաւատ. իրա-
ւունքներից և հաղորդ ռա մէկ խաղ-
ական խոստումներից... բայց վերջի-
նիս դուրսիւնը աւելի ծանր էր...

որի հետ 17 տարի էր՝ ինչ ամուսնա-
ցել էր: Մինչոյն ժամանակ Կ. Զիմա-
րիկը ունէր ամուսնու տէր մի սիրե-
կան կին: Պ. Զիմարիկի և նրա սիրե-
կանի մէջ եղած խաղաղութիւնը տեղի
է տալիս նրանց գործելու մի սարս-
փելի եղեւնագործութիւն, այն է՝ ա-
ռաջներ իւր կնոջը թռնաւորելու,
իսկ երկրորդը՝ իւր ամուսնուն, որպէս
զի այնուհետեւ կարողանան առանց
արգելքի հասնել իրենց նպատակին:
Տիկին Զիմարիկը մեղսում է և թաղ-
վում, այն ինչ իւր սիրուհու ամուսնի-
նը՝ տակաւին կենդանի է:

Մի տարուց յետոյ սիրուհին ինչ ինչ
պատճառներից ստիպւած, յայտնում
է պրոկուրորին, թէ պ. Զիմարիկը թռ-
նաւորել է իւր կնոջը, որից և նա մե-
ղել է: Իսկոյն կազմում են բժշկական
մասնագիտով, հանում են գերեզմանից
հանգուցեալի դիակը և քննելուց յե-
տոյ անհնում են, որ իրաւ հանգու-
ցեալը Զիմարիկն է մեղաւոր: Գատարանը
վճարել են իմարիկը Զիմարիկին 15 տա-
րուայ տաժանակիր աշխատանքի, Նա
նահանգական դատարանի վճար գէմ
բողոքեց դատատեսական պալատին:

ՆՈՅՆ ՏԵՂԻՑ. Մայիսի մէկին, գի-
շերը Ռուսիայից նոր եկած հեռագ-
րատան երկու ծառայողներ կողոպ-
տեցին տեղւոյս ռուսական մայր եկե-
ղեցու մոմի գանձանակը և տարան
ժողովուրդագէտ 430 ր. առեւելք գրամ:
Սրանք երեկոյան ժամերգութիւնից
յետոյ թաքնվում են եկեղեցու մէջ
կէս զիշերին կողոպտում են գանձա-
նակը և բարձրանալով դանդաղատուն,
այն տեղից թողնում իջնում են վայր
և հեռանում: Հետեւի օրը չարագործ-

ներին ոստիկանութիւնը կալանաւո-
րեց «Восстание» չղմխաւում, նաւապե-
տի օգնականի սենեակում:

ԶԱՆԳԱՅՈՒՐԻՑ. Մէկ շուշիցի
մարդ Յարէթ անունով եկած է Նո-
րաշէն գիւղը և այնտեղ բնակութիւնը
հաստատած և կին էլ առած: Բայց ա-
հա մի քանի օր է, ինչ որ շուշիցի եկել
է այդ մարդու կնոջ, որ Նորաշէնից
գուրս նստած, դատ է բաց անում իւր
անաւակ մարդու գէմ, որ իրեն Երեւն
անտէր թողնելով գնացել է գիւղ և ու-
րէշ կնիկ ուղեր:

Բաղուրի մէջ բոլորս բացանքու կա-
նաւորութիւնը օրինական հաստա-
տութիւն է ստացել և թոյլ է տրուած
բոլորս բանալու Բաղու քաղաքում:

ՂԱՐԱՍՈՒ-ԲԱՅԱՐԻՑ. Բանի տա-
րիներ էր մենք քաղաքը սասած բանը
ինչ է՝ մոռացել էինք, այս տարի մի-
այն չնորհիւ արծ. Տէր Գալանդէս Սա-
րեանցի բաղդ ունեցածը լսելու Շատ
լաւ կը լինէր, եթէ արծ. հայրը աւե-
լի յաճախ խօսէր իւր քարոզչելի
նիւթը առնել անցեալի հետ և ներ-
կան. ճշմարիտ է, անցեալը խրատիչ
է, օրինակ է, բայց ներկան — կարելի է
Առեւտուրը չափազանց ընկած է, ոչ
մի շարժողութիւն, ոչ մի նշան կենդա-
նութեան:

ԲԱՐՈՒ-ԲԱՆԱՅԱՐԻՑ. Մայիսի 7-ին,
գիշերը ժամը 1-ին, հրդեհ երևեցաւ
Պաշտպանութեան հասցի, հրդեհը
չնորհիւ մշակների և պրիստաւ պ. Վա-
սիլ Կարանիկովին, որ հրդեհը երեւ-
ում էր հասած էր իւր մարդկանքով:

Լում էին:
— Կս կ'անեմ խոտաւաճում, միայն
հանգստացե՛ք...

— Մտեցե՛ք ինձ... մօտ...

Մտեցաւ և նա փաթեթութեամբ
ինձ՝ ծածկեց ջրով արտասուքներով և
համբուրներով:

— Այո, շատ լաւ կ'անե՛ք... միայն
բացի ձեզանից թող ոչ ոք չլինայ...

Այո, մեր մէջ մնա՛յ... իմ մասին ձեզ
ոչինչ տեղեկութիւն չեմ յայտնի...

Մինչև իսկ անուամբ... ջնդ կարող... ևս
ամեն բան կը յայտնէ... Անկարելի
է... Եւ ամեն ինչ ցանկանում էի ա-
սել, սակայն...

— Հարկաւոր է, հարկաւոր չէ ինձ...
ձեր գաղտնիքը... սակայն ինչո՞ւ եմ
պարկեցե՛ք և հանգստացե՛ք, եթէ ոչ
ևս կը հրաժարուեմ ձեզ բժշկելուց:

Այնպես է, եւ հանգստացնել նրան
թէ և սիրտս տարապիւնի կերպով բա-
րակում էր և ես ինքս վատ էի զգում
ինձ: Հիւանդը չէր կարողանում զուգել
իրեն:

— Եւ այժմ հանգիստ եմ... սակայն
փող չունիմ...

Այն ապարանջան — ծախեցե՛ք...
սա ժամանակ բաւական է... յետոյ
դարձեալ կ'ուղարկեմ... միայն տուե՛ք
ինձ ձեր հասցեն և ես առանց աղքա-
նուն ստորագրելու կ'ուղարկեմ զիս
ի հարկէ դուք կ'իմանաք, թէ այդ փո-
ղերը ինձանից կը լինին: Երբ յարմար
կը լինի, եւ կը կանչեմ ձեզ և մի տեղ
ժամադիր կը լինին, որտեղ և կը բն-
րես երեխայիս և ես կը զգուհմ
իմ սիրելի մանկիկին: Կրկնում եմ...

չը տարածուեցաւ Պրիստաւ իւր աշ-
խատութեան միջոցին խրուց նաւթի
մէջ, նոյնպէս և մի ծառայող իւր ձիով
ընկան փոսի մէջ: Հրդեհը տեղի 2
ժամ:

Յարդ անձրևներից յետոյ քաղաքու-
միս մանաւանդ երեկոյնը ցուրտ է:

ԲԱՐՈՒ-ԲԱՆԱՅԱՐԻՑ. Մեր պրիստա-
ւը որ նոր նոր կարգադրութիւններ է
մտցնում բաւականին մէջ, հարկել է
տուել փողոցները, ճանապարհները, և
հրաւիրել է տեղական գործարանատե-
րերին կազմաւորելու մշակների համար
մատուռ, արդելի է թուրքերին սուր,
հրացան կախել և ուրիշ նպատակա-
յարմար կարգադրութիւններ է արել:
Առ հասարակ չնորհիւ ժրջան պրիս-
տաւի մարգապատութիւնը բոլորովին
զաղաւթ է Բալասանում չը նայելով
որ ընդամենը 10 մարդ ունի պրիստա-
ւը իւր ձեռքի տակ:

ԳԱՐԱՄԱՐՈՒՐԻՑ. Մայիս 8-ին երեկո-
յան ժամը 8-ին յորդ անձրևից յետոյ
հաւի ձուլ մեծութեամբ կարկուտ աւե-
ղաց այս կողմերը: Վնասուել են շատ
արտեր և խաղողի այգիներ, կարկու-
տը վնասուել են երկու Վարդապետու-
թիւնը: Երէպէտ Բարիս, Գալմամաղլու
և Ֆախրաւու գիւղերը: Ամենից շատ վը-
նասուել են հայոց Վարդապետու. գիւղը
և Բարիսի արտերը: Խաղողի այգիներ
ըրբեթէ փչացած են, տանձ, խնձոր,
ձիւրան բոլոր կարկուտը տարել է:
Գիւղացիք լաւով մեն են դալիս իրենց
վնասուած արտերում և չեն ուզում
հաւատալ իրենց աչքերին, Հայրը մին-
չև անգամ որդու խօսքին չի վստահա-

բացի ձեզանից ոչ ոք չլինանայ... Եւ
ամեն ինչ կը պատուէ... անկարելի
է... Ոչ ոք... մինչև իսկ... Ոչ... ոչ
անկարելի է... Այն ինչ բարի է, Նա
նորից բռնեց ձեռքս և երկու խոշոր
արտասուք գլորուեցան ձեռքիս վե-
րայ:

— Ուրախութիւնից եմ լաց լինում...
եւ հանդիստ եմ... միանգամայն հան-
դիստ... մի վախեցա՛ք... արտասուքնե-
րը աչքերին ժպտալով խօսում էր
նա:

Շատ դժուարութեամբ հանգստաց-
րի և պարկեցրի նրան մահճակալի վե-
րայ:

Այն... ճիշտ մանկութիւն, միա-
միտութիւն և անմեղութիւն կար այս
փոքրիկ գլխի մէջ: Եւ այն անկողնի և
պարզահոյի էր երևում ինձ: Բաւա-
կան էր մի խօսք, և նա կը բանաւոր
իւր բոլոր գաղտնիքը: Այն նա չա-
փազանց մատուցանում, մարդու և ան-
փորձ էր, որովհետեւ նա հաւատացել
էր նրան, որին չէր ճանաչում և որ
նրան ձգել էր այդ սարսափելի դրու-
թեան մէջ:

Հիւանդը ամուր բռնել էր երեխա-
յին և ոչ ոքի չէր տալիս. պարկեցնե-
լով նրան մահճակալի վերայ և առնե-
լով նրա ձեռքից երեխան՝ յանձնեց
օգնականուհու...

Եւ թուլացած էի թէ ֆիզիքապէս և
թէ բարոյապէս... և զգալով չափա-
զանց յոգնածութիւն, վճռեցի մինչև
առաւօտ քնել, պատուիրելով օգնա-
կանուհու զարթեցնել ինձ նոյն իսկ
հիւանդի առաջին կոչումին:

նում և ինքը գնում է անձամբ ստու-
գելու իւր զխնի հասած չարիքը:

ԽՈՐԱՍԱՆԻՑ (Պարսկաստան) գը-
րում են մեզ — Նշաբուր քաղաքից
չորս փարսախ (28 վերստ) հեռաւորու-
թեամբ գտնուող Գերբուրդ անունով
գիւղում այս օրերս մի տիպուր անցք
պատահեց, Այդ գիւղի կանայք թա-
ղա անելու նպատակով ժողովուած
են լինում մի երկարակամի մեծ տան
մէջ, յանկարծ տունը ներքեկից փուլ է
զալիս և ներսը գտնուողներին թող-
նում փրատակների տակ: սպանուած-
ների թիւում բացի մանկահասակ ե-
րեխաները լինում են 146 կանայք,
որոնցից 20-ը մի շարքակալան կամ
ամսական նորահարսներ են լինում:
Իսկ շատերը յղի կանայք: Այս հա-
մայնալինջ կոտորածից աղաւթում է
միայն մի կին: Եւ այսպիսով Գեր-
բուրդ գիւղը գրեթէ ամբողջապէս դա-
տարկվում է կանանցից:

ՆՈՅՆ ՏԵՂԻՑ գրում են, որ ահա
տարի ու կէս էր որ խորասանում
Պարսից կառավարութեան կողմից
Վալի (ընդհանուր նահանգապետ) էր
Ասֆէտ-Օօլլէն: այս օրերս նա գնաց
Թէհրան և նրա տեղը կառավարիչ ե-
կաւ Նատիր — Մուրթը:

ՂԱՐԱՐԻՑ. — Ղարսի արեւելեան կող-
մում գտնուած լճակի ջուրը առնալով
բարձրացաւ, որ հիւանդի բոլոր խա-
նութիւններ մէջ առաւ և քիչ մնաց լը-
ցուէր քաղաքի մէջ: Բաւականին վնաս
տուեց:

Մօտաւորապէս 8 ժամին, օգնակա-
նուհին արթնացրեց ինձ: Եւ մտայ հի-
ւանդի սենեակը, կամաց կամաց մօ-
տեցաւ անկողնին — նա հանգիստ քնած
էր, չնազուրկելով կանոնաւոր էր
ուրախ ժպտալ խաղում էր նրա քըն-
քընէլ չրթնալների վերայ:

«Եւ այս հրեշտակը արդէն ծանօթ
է մարդկային կեանքի ամենազարնու-
րելի կողմերին», մտածում էի եւ նա-
յելով նրա գեղեցիկ երիտասարդական
մինչև իսկ մանկական գէմքին:

Որովհետեւ անձանքի ինքզին հա-
մաձայն, երեխային ինքս անձամբ պի-
տի տանէի որբանոցը, ուստի գնացի
տեսուհու մօտ: Անձանքի ինքզինը
յայտնեց ինքուհու — թողաւ բաց:
Մանկու ճանաչեալու հագնուեցաւ:
Այժմ յիշեցի անձանքի տուած փողը
և հիւանդ տիկնոջ ապարանջանը: Եւ
կուտը ի միտմին գրպանում էին
թղթաղարմը հարկուր բուրժանոց էր
իսկ ապարանջանը զուտ ոսկի էր, զար-
դարած թանգազին քարերով և քանի
մի հատ խոշոր աղամանդներով:

— «Երեցնել փողը», մտածում էի եւ,
(սա պէտք է օգնէ մօրս և հիւանդ
քրոջը...) Ոչ... հարկաւոր չէ... քանի
որ այդ փողը տուել է մի եղեւնա-
գործ... բռնաբարող... երեխայ ձգող
(ի հարկէ երեխայի հայրն էր) ուրեմն
և մի սրիկայ մարդ: Եւ վճռեցի հա-
րիւր բուրժանոցը վերադարձնել:

Շուտ հագնուելով, վերադարձայ
զաղանաւորում, վերցրի երեխային փա-
թեթից: Գլորացաւսական վերնակի
մէջ և օգնականուհու քանի մի կա-

*) Տես «Նոր-Դար» № 70.

որովհետև այդ երգը է պատկանում
Բէրանժէի գրչին, այլ էմիւր-Վէրմօրի

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԳ, 29 ապրիլի («ԵՄՊ

11

Типографія М. Д. Ротиніанцъ и К-^о Гол. пр., д. № 41